

Олексій КОСТЮЧЕНКО

ОСНОВИ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

**Навчальний посібник
для студентів спеціальності «Журналістика»
2-ге видання, доповнене і перероблене**

Острог
Видавництво Національного університету
«Острозька академія»
2023

УДК 070:654.197(075:8)
ББК 76
К 72

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 14 від 24 травня 2023 року)*

Рецензенти:

Мітчук О. А., доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри журналістики та нових медіа Київського університету імені Бориса Грінченка;

Шулик Р. Т., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри журналістики та PR менеджменту Національного університету «Острозька академія».

Костюченко О. М.

К 72

Основи телевізійної журналістики : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2023. 224 с.

DOI 10.25264/24.05.2023

У посібнику висвітлюються актуальні проблеми сучасної телевізійної журналістики. Особлива увага приділяється інформаційним жанрам на телебаченні, зокрема створенню телевізійних новин та інформаційних програм. Книга містить п'ять структурних розділів, у яких розглядається феномен телебачення у системі сучасних ЗМІК; подаються жанри телевізійної журналістики; аналізуються телевізійні новини та специфіка роботи інформаційної редакції служби теленовин; висвітлюється роль ведучого у телевізійній програмі. Наприкінці кожного розділу подано питання для самоконтролю та завдання з перевірки засвоєння знань для самостійної роботи студента.

Видання розраховане на студентів спеціальності «Журналістика» та всіх, хто цікавиться проблемами телебачення.

УДК 070:654.197(075:8)

ББК 76

© Костюченко О. М., 2023

© Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. ФЕНОМЕН ТЕЛЕБАЧЕННЯ У СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ЗМІК	7
1.1. Сутність телебачення як аудіовізуального медійного засобу	7
1.2 Історія виникнення телебачення	9
1.3 Види й типологія телебачення на сучасному етапі	30
1.4 Функції телебачення	31
РОЗДІЛ 2. ЖАНРИ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ...	37
2.1 Інформаційні жанри: інформаційне повідомлення (відеосюжет), звіт, виступ (монолог у кадрі), інтерв'ю, репортаж	37
2.2 Аналітичні жанри: коментар, огляд, бесіда, дискусія, ток-шоу, прес-конференція, кореспонденція (передача) ...	45
2.3 Художньо-документальні жанри: нарис, замальовка, есе, сатиричні жанри (фейлетон і памфлет)	53
РОЗДІЛ 3. ТЕЛЕВІЗІЙНІ НОВИНИ ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ	61
3.1 Типові методи створення телевізійних новин	61
3.2 Мовно-стильові особливості повідомлень інформаційних програм	65
3.3 Особливості написання врізів у телевізійних повідомленнях	68
3.4 Тележурналістика в умовах воєнного стану: українські реалії	73

РОЗДІЛ 4. СПЕЦИФІКА РОБОТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ ТЕЛЕВІЗІЙНИХ НОВИН	78
4.1 Ідеальна структура інформаційної редакції	78
4.2 Сутність інформаційного телевиробництва	83
4.3 Алгоритм створення телевізійного сюжету	92
РОЗДІЛ 5. ТЕЛЕВЕДУЧИЙ – КЛЮЧОВА ФІГУРА В ТЕЛЕВІЗІЙНІЙ ПРОГРАМІ	104
5.1 Психологічні характеристики особистості телеведучого	104
5.2 Відповідність іміджу ведучого до жанру й тематики телевізійної програми	107
5.3 Вимоги до професії телеведучого	112
ВИСНОВКИ	122
ДОДАТКИ	124
СЛОВНИК ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ	192
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	220

ПЕРЕДМОВА

В умовах динамічного розвитку інформаційних технологій з важливого значення набувають новітні розробки, пов'язані з удосконаленням діяльності ЗМІК, серед яких телебачення займає чільне місце. Хоча сьогодні телебачення відчуває конкуренцію з боку мережі Інтернет, утім воно залишається лідером серед інших медіа щодо обсягів споживання та чисельності аудиторії. Для утримання свого глядача телебачення змушене більшою мірою враховувати інтереси потенційних реципієнтів, що вже сьогодні проявляється в процесі диверсифікації телевізійної пропозиції. Для того, щоб продукувати якісний інформаційний продукт, на телебаченні мають працювати висококваліфіковані журналісти, озброєні міцними знаннями та належними професійними вміннями й навичками. На них покладена величезна відповідальність щодо формування конструктивного інформаційного простору та громадської думки в контексті сучасних українських суспільно-політичних реалій. Телевізійний журналіст – це професійний суб'єкт, який зобов'язується бути чесним, порядним, об'єктивним та гуманним у виконанні своїх професійних обов'язків.

Сподіваюся, що цей посібник допоможе студентам, які вирішили присвятити себе телебаченню, збагнути сутність телевізійної журналістики та зорієнтуватися в особливостях роботи «телевізійної кухні». Книга ґрунтується на працях вітчизняних і зарубіжних учених у сфері тележурналістики та складається з п'яти тематично цілісних і взаємодоповнювальних розділів. У першому розділі – «Феномен телебачення у системі сучасних ЗМІ» йдеться про сутність, історію, види й типологію телебачення, подаються основні функції, які має виконувати телебачення. У другому розділі – «Жанри телевізійної журналістики» подана специфіка інформаційних, аналітичних та художньо-публіцистичних жанрів

на телебаченні, а також їх різновидів. Третій розділ «Телевізійні новини як основа інформаційної програми» присвячений розкриттю типових методів створення телевізійних новин, мовно-стильових особливостей телевізійних повідомлень, розповідається про особливості написання врізів у телеповідомленнях, а також про українську тележурналістику в умовах воєнного стану. Четвертий розділ «Специфіка роботи інформаційної служби телевізійних новин» пропонує читачеві розгляд ідеальної структури інформаційної редакції, сутності інформаційного телевиробництва й алгоритму створення телевізійного сюжету. П'ятий розділ «Телеведучий – ключова фігура телевізійної програми» висвітлює психологічні характеристики особистості телеведучого, проблему відповідності іміджу ведучого до жанру й тематики телевізійної програми та вимоги до професії телеведучого. Після кожного розділу подані питання для самоконтролю та завдання для самостійної роботи студента. Також у виданні вміщені зразки верстки інформаційної програми й телевізійних сюжетів, надані колективами інформаційної програми «День» телеканалу «РТБ» Рівненської обласної телерадіокомпанії та телеканалу «Сфера-ТВ».

У додатках подано Закон України «Про телебачення та радіомовлення» й актуальні наукові доробки українських дослідників у сфері тележурналістики. Завершує посібник словник основних понять телевізійної журналістики та список літератури.

Висловлюю щиру вдячність моїм рецензентам – професору Ользі Андріївні Мітчук та доцентові Романові Тарасовичу Шулику – за слушні зауваження та рекомендації щодо викладеного матеріалу. Моя особлива подяка – ректору Національного університету «Острозька академія», професору, Героєві України Ігорю Демидовичу Пасічнику та проректору з навчально-виховної роботи, професору Руслані Володимирівні Каламаж за вагому підтримку і всебічне сприяння у виданні цієї праці.

Автор

Навчальне видання

Олексій Миколайович КОСТЮЧЕНКО

Основи телевізійної журналістики

**Навчальний посібник для студентів спеціальності «Журналістика»
2-ге видання, доповнене і перероблене**

**Комп'ютерна верстка *Н. О. Крушинської*
Художнє оформлення обкладинки *К. О. Олексійчук***

Формат 60x84/16. Ум. друк.арк. 26,04. Наклад 100 прим. Зам. № 30–23.
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «Calibri».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Виготовлено ФОП Свиначук М. В.
Тел. (+38068) 68 35 800, e-mail: 35800@ukr.net.